

Datum van
inontvangstneming

:

13/12/2023

Zaak C-661/23 [Jeszek]ⁱ

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

9 november 2023

Verwijzende rechter:

Wojskowy Sąd Okręgowy w Warszawie (Polen)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

9 november 2023

Strafrechtelijke procedure tegen:

R.S.

Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding

Strafzaak voor de rechter in tweede aanleg tegen major (majoor van de strijdkrachten van de Republiek Polen) R.S., die in eerste aanleg bij niet-onherroepelijk vonnis is veroordeeld voor het plegen van een strafbaar feit als bedoeld in artikel 343, lid 1, van de kodeks karny (wetboek van strafrecht; hierna: „kk”), in samenloop met artikel 338, lid 1, kk, gelezen in samenhang met artikel 12, lid 1, en artikel 11, lid 2, kk.

Voorwerp en rechtsgrondslag van de prejudiciële vragen

Verenigbaarheid met het Unierecht in het licht van artikel 2, artikel 4, leden 2 en 3, en artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU, gelezen in samenhang met artikel 47 van het Handvest van de grondrechten, van nationale bepalingen die erin voorzien dat een rechter die ongeschikt is verklaard om dienst te doen in het beroepsleger maar die geschikt is bevonden om het ambt van rechter te bekleden, van rechtswege op pensioen wordt gesteld.

ⁱ Dit is een fictieve naam, die niet overeenkomt met de werkelijke naam van enige partij in de procedure.

Prejudiciële vragen

1) Moet het Unierecht, waaronder artikel 2 van het Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU) en de daarin verankerde waarde van de rechtsstaat alsmede artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU, gelezen in samenhang met artikel 47 van het Handvest van de grondrechten, aldus worden uitgelegd dat het in de weg staat aan nationale bepalingen zoals:

a) artikel 233 van de ustawa o obronie Ojczyzny (wet inzake de defensie van het Vaderland) van 11 maart 2022, zoals gewijzigd bij de ustawa o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (wet tot wijziging van het burgerlijk wetboek en bepaalde andere wetten) van 28 juli 2023 (Dz. U. 2023, volgnr. 1615), waarin is bepaald dat een nationale militaire rechter niet bij de betreffende rechterlijke instantie in dienst kan blijven wanneer hij uit het beroepsleger is ontslagen (daaronder begrepen wegens blijvende ongeschiktheid om zijn militaire dienst te vervullen) en dat een dergelijke rechter in een dergelijk geval evenmin zitting kan nemen in de rechtsprekende formaties van een dergelijke rechterlijke instantie in zaken die, voorafgaand aan de inwerkingtreding van de genoemde bepalingen, aan hem zijn toegewezen;

b) artikel 13 van de ustawa o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw van 28 juli 2023 (Dz. U. 2023, volgnr. 1615), waarin is bepaald dat een nationale militaire rechter die in de hierboven beschreven omstandigheden uit het beroepsleger is ontslagen, van rechtswege op pensioen wordt gesteld op de datum van inwerkingtreding van de onder a) genoemde bepalingen?

Is het voor de beantwoording van deze vraag van belang dat de in de eerste vraag onder b) genoemde bepaling zich uitsluitend richt en zal richten tot de alleensprekende rechter die zitting heeft in de verwijzende rechterlijke instantie (zogeheten recht *ad hominem*) en dat tegelijkertijd niet is geraakt aan het analoge recht van de openbaar aanklagers op grond waarvan zij als openbaar aanklager in militaire aangelegenheden in dienst kunnen blijven hoewel zij uit het beroepsleger zijn ontslagen?

2) Moet het Unierecht, met inbegrip van de in de eerste vraag genoemde bepalingen, aldus worden uitgelegd dat de pensionering van rechtswege van een nationale militaire rechter in de in de eerste vraag bedoelde omstandigheden geen uitwerking kan hebben, zodat deze rechter zitting kan blijven nemen in de rechtsprekende formatie van de verwijzende rechterlijke instantie, en dat alle autoriteiten van de staat, met inbegrip van de rechterlijke autoriteiten, gehouden zijn om hem in staat te stellen om dat te doen volgens de bestaande regels?

3) Moet het Unierecht, met inbegrip van, enerzijds, artikel 2 VEU en de daarin verankerde waarde van de rechtsstaat, artikel 4, lid 3, VEU en het daarin

neergelegde beginsel van loyale samenwerking, artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU, artikel 267 VWEU en de beginselen van doeltreffendheid en voorrang [van het Unierecht] en, anderzijds, artikel 2 VEU en de daarin verankerde waarde van de democratie, artikel 4, lid 2, VEU en het beginsel van scheiding der machten, aldus worden uitgelegd dat de bevoegdheid of de verplichting van de nationale rechter om geen toepassing te geven aan de nationale bepalingen waarop de gestelde prejudiciële vragen betrekking hebben, met inbegrip van die met de status van wet, rechtstreeks voortvloeit uit het Unierecht?

Is het voor de beantwoording van deze vraag van belang dat het nationale recht niet voorziet in de mogelijkheid voor de verwijzende rechter om de toepassing van nationale bepalingen op te schorten en dat het in de omstandigheden van de zaak in het hoofdgeding noodzakelijk is dat een dergelijke opschorting wordt gelast zodat de betreffende bepalingen buiten toepassing kunnen worden gelaten totdat de verwijzende rechter in staat is om rekening te houden met de in het antwoord op zijn vragen vervatte aspecten van de uitlegging van het Unierecht?

Aangevoerde bepalingen van Unierecht

Artikel 2, artikel 4, leden 2 en 3, en artikel 19, lid 1, tweede alinea, van het Verdrag betreffende de Europese Unie (hierna: „VEU”);

Artikel 47 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie.

Aangevoerde bepalingen van nationaal recht

Artikelen 10 en 13 van de ustawa o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (wet tot wijziging van het burgerlijk wetboek en bepaalde andere wetten) van 28 juli 2023 (Dz. U. 2023, volgnr. 1615);

- Overeenkomstig artikel 10 krijgt artikel 233 van de ustawa o obronie Ojczyzny (wet inzake de defensie van het Vaderland) van 11 maart 2022 (Dz. U. volgnr. 2305 en Dz. U. 2023, volgnrs. 347 en 641) de hiernavolgende bewoordingen: „Wanneer een openbaar aanklager die bevoegd is voor militaire aangelegenheden en die een beroepsmilitair is uit het beroepsleger wordt ontslagen, blijft hij als openbaar aanklager in dienst in de betreffende organisatorische eenheid van het openbaar ministerie, ongeacht het aantal openbaar aanklagers die in die eenheid werkzaam zijn.”.
- Artikel 13 bepaalt: „Een rechter van een militaire rechterlijke instantie die uit het beroepsleger wordt ontslagen en die op de datum van inwerkingtreding van de onderhavige wet nog rechter is, wordt met ingang van die datum op pensioen gesteld. [...]”. Overeenkomstig artikel 14 van de wijzigingswet treden beide bepalingen in werking op 15 november 2023.

Artikel 175, lid 1, en artikel 180 van de Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (grondwet van de Republiek Polen);

Artikel 233 van de ustawa o obronie Ojczyzny van 11 maart 2022, zoals gewijzigd op 14 november 2023, waarin is bepaald dat „[w]anneer een rechter van een militaire rechterlijke instantie of een openbaar aanklager die bevoegd is voor militaire aangelegenheden en die een beroepsmilitair is uit het beroepsleger wordt ontslagen, blijft hij in dienst als rechter of als openbaar aanklager in de betreffende organisatorische eenheid van die rechterlijke instantie of dat openbaar ministerie, ongeacht het aantal posten dat daarin worden bezet.”

Korte uiteenzetting van de feiten en de procedure

- 1 De feiten en het verloop van de procedure in de onderhavige zaak komen overeen met die van zaak C-646/23.

Korte uiteenzetting van de motivering van de verwijzing

- 2 In wezen is de motivering grotendeels identiek aan die van het verzoek om een prejudiciële beslissing in zaak C-646/23.
- 3 Ten aanzien van de tweede vraag preciseert de verwijzende rechter dat deze vraag betrekking heeft op de gevolgen van de opvatting dat de aangevoerde bepalingen van nationaal recht onverenigbaar zijn met het Unierecht. Bij de verwijzende rechter is twijfel gerezen over de gevolgen van de toekomstige uitspraak van het Hof voor de doeltreffendheid van de nationale bepalingen die erin voorzien dat de rechter die zitting heeft in de rechtsprekende formatie van de verwijzende rechterlijke instantie van rechtswege op pensioen wordt gesteld. Teneinde zich te vergewissen van de praktische gevolgen van de vaststelling dat de aangevoerde bepalingen onverenigbaar zijn met het Unierecht wenst de verwijzende rechter te vernemen of alle autoriteiten van de staat, met inbegrip van de rechterlijke autoriteiten, deze rechter in een dergelijk geval in staat moeten stellen om in de genoemde rechtsprekende formatie zitting te blijven nemen volgens de bestaande regels.
- 4 Ten aanzien van de derde vraag preciseert de verwijzende rechter dat deze vraag betrekking heeft op de doeltreffendheid van de schorsing van de genoemde nationale bepalingen in de periode na de beantwoording van de gestelde prejudiciële vragen door het Hof totdat er naar aanleiding van dat antwoord een beslissing is gegeven. Het Poolse recht, waaronder de kodeks postępowania karnego (wetboek van strafvordering), voorziet niet in een mechanisme om bepalingen van welke rang dan ook buiten toepassing te laten, wat des te meer in de weg staat aan een uitlegging [van de nationale bepalingen] in overeenstemming met het Unierecht. Tegelijkertijd vraagt de verwijzende rechter zich af of de mogelijkheid van een dergelijke schorsing van bepalingen met de status van wet verenigbaar is met onder meer het beginsel van scheiding der machten, de in

artikel 2 VEU genoemde waarde van de democratie en, ten slotte, artikel 4, lid 2, VEU. Het antwoord op deze vraag is derhalve objectief noodzakelijk. Wanneer de vraag niet wordt beantwoord, zou de doeltreffendheid van de prejudiciële verwijzing na beantwoording van de gestelde vragen door het Hof, voorafgaand aan de door de rechter te geven beslissing waarin rekening wordt gehouden met de in dat antwoord vervatte aspecten van de uitlegging van het Unierecht, namelijk illusoir van aard zijn, aangezien de rechter die zitting heeft in de rechtsprekende formatie van de verwijzende rechterlijke instantie in dat geval ambtshalve op pensioen zou worden gesteld.

- 5 De motivering van het verzoek om behandeling volgens de versnelde procedure is identiek aan die van de prejudiciële verwijzing in zaak C-646/23.